

Forslag om studenterombud

Udarbejdet af Studentерforum UC og Danske Studerendes Fællesråd

Gode administrative og retlige løsninger for studerende er essentielle for at skabe de rette rammer for kvalitetsuddannelser. For det første indebærer dette veludtænkte regler og processer fra uddannelsesinstitutionernes side. For det andet kræver det også, at studerende har en forståelse for de administrative rammer samt evnen til at navigere i de regler, der sætter rammen for deres uddannelser. De videregående uddannelsesinstitutioner er dog store regeljungler, som det for mange kan være svært at overskue og flere studerende oplever i løbet af deres studie at komme i klemme i systemet. Samtidig presses både studerende og institutioner af fremdriftskrav, som giver stigende sagsmængder for institutionerne og mindre tid og overskud for den enkelte studerende.

Derfor er der i stigende grad behov for en uvildig instans, som kan vejlede og hjælpe studerende, samt påtale uhensigtsmæssigheder over for institutioner og lovgivere.

Studenterombudsfunktioner er udbredte i hele den vestlige verden. Den konkrete organisering varierer dog meget.

Rapporten “Being an Ombudsman in Higher Education” udarbejdet af European Network of Ombudsmen in Higher Education identificerer to overordnede modeller for organisering:

- 1) En klassisk parlamentarisk ‘last ressort’ ombudsfunktion (i stil med Folketingets Ombudsmand).
- 2) En organisatorisk / campus ombudsfunktion. Forankret på den enkelte institution eller gruppe af institutioner.

Behovet som vi identificerer for de videregående uddannelser i Danmark er en organisatorisk, institutionsforankret ombudsfunktion. Den bærende overvejelse er at oprette en funktion, som er lettilgængelig for studerende, og som kan bidrage til at forbedre praksisser for sagsbehandling på de enkelte institutioner. Desuden varetages den parlamentariske ‘last ressort’ ombudsfunktion i forvejen principielt gennem Folketingets Ombudsmand.

Det er også en organisatorisk ombudsfunktion, der allerede er etableret på Københavns Universitetet i form af Studenterambassadøren med gode erfaringer.

Behovet for en ombudsfunktion

Erfaringer fra Københavns Universitet illustrerer det generelle behov for en ombudsfunktion. Studenterambassadøren modtog i 2016 i alt 430 henvendelser og antallet har været støt stigende siden 2013, hvor funktionen blev oprettet. I 4. kvartal af 2017 modtog studenterambassadøren 142 henvendelser. De to største grupper af henvendelser handler om dispensations- og eksamenssager, men der er også henvendelser om optag, disciplinærsager, retlige klager, merit og en stor restkategori. De fleste henvendelser drejer sig om komplicerede igangværende sagsforløb og det er således ikke sager, som de studerende umiddelbart kan få hjælp til andetsteds¹.

Behovet for at søge om dispensationer er steget markant efter fremdriftsreformen, og det er derfor heller ikke overraskende, at flere studerende har behov for vejledning og desværre nogle gange kommer i klemme i systemet. Tal fra Studenterambassadøren på KU viser, at en stor del af henvendelserne til instansen er fra studerende med funktionsnedsættelser, hvilket vidner om, at disse svære sagsforløb ofte også rammer mere udsatte grupper af studerende.

Ligeledes modtager Danske Studerende Fællesråd, og de lokale studenterråd jævnligt henvendelser fra studerende, der søger hjælp til et kompliceret sagsforløb og/eller føler sig uretfærdigt behandlet. Der føres dog ikke nogen statistik over disse henvendelser. Det er sager, som er komplicerede for os at håndtere, og det vidner om et behov for en udbredelse af en ombudsfunktion.

Den senere tids historier om seksuelle krænkelser på universiteterne viser også et behov for en uafhængig instans, hvor studerende føler sig trygge ved at henvende sig.

Konkrete modeller

Vi foreslår to mulige modeller for oprettelsen af et studenterombud, der kan dække alle de videregående uddannelsesinstitutioner i Danmark.

Den norske model:

Norge har for nylig vedtaget et lovkrav, om at alle videregående uddannelsesinstitutioner skal oprette et studenterombud. Institutionerne kan vælge at gå sammen og deles om et ombud eller oprette deres eget.

¹ <http://studenterambassadoer.ku.dk/afrapportering/>

Denne model giver frihed til, at institutionerne kan organisere sig efter, hvad der er meningsfuldt for dem. Hvad enten det er at gå sammen med institutioner, der ligger geografisk tæt, institutioner der ligner dem selv eller at have et selvstændigt ombud. I tilfælde af sådan en model mener vi, at institutionerne skal have friheden til at gå sammen på tværs af erhvervsakademier, professionshøjskoler og universiteter.

I denne model kan det overvejes, hvorvidt meget små institutioner (f.eks. under 2.000 studerende) skal fritages fra kravet om et studenterombud, eller om de skal sikres mulighed for at gå sammen med andre institutioner. Dette er særligt relevant for de kunstneriske og maritime uddannelser, samt nogle af erhvervsakademierne.

Fordele	Ulemper
<ul style="list-style-type: none"> - Frihed til institutionerne - Tæt på de studerende - Ejerskab hos institutionen 	<ul style="list-style-type: none"> - Bekymring for armslængde - Risiko for at små institutioner kommer til at stå alene - Risiko for modvillighed i implementering / samarbejdsproblemer

Opdeling i geografiske områder:

Der oprettes en række studenterombud, f.eks. i hver af de fem største byer, som dækker de uddannelsesinstitutioner, der ligger i deres område.

Denne model sikrer, at alle institutioner er dækket ind af et ombud med en vis kritisk masse. Samtidig undgås eventuelle samarbejdsproblemer mellem institutionerne om oprettelse og deling af ombud. Dog mister institutionerne frihed til selv at organisere sig, som de finder det meningsfuldt.

I denne model er det vigtigt, at der etableres en ordentlig tilknytning mellem ombuddet og de institutioner, som det dækker. Eksempelvis med roterende kontordage og lignende. Samtidig er der en risiko for, at ledelse og administration på institutionerne i højere grad vil opfatte ombuddet som ekstern kontrol og et 'forstyrrende element' frem for en enhed, som kan bidrage positivt til institutionen.

Fordele	Ulemper
<ul style="list-style-type: none">- Større uafhængighed fra enkelt institutioner- Alle dækkes ind, ingen risiko for at små institutioner står alene	<ul style="list-style-type: none">- Mindre frihed til institutionerne- Tab af andre meningsfulde organiseringsprincipper- Risiko for at der ikke bliver god tilknytning til institutionerne- Risiko for dårligere samarbejde med ledelse og administration

Armslængde

Uanset modellen er det centralt for ombuddets arbejde, at det er uafhængigt fra den eller de institutioner, hvor ombuddet opererer. Dette er en udfordring, som også fremhæves i "Being an Ombudsman"-rapporten.

Derfor anbefaler vi, at ombudsfunktionerne formelt ansættes hos Uddannelses- og Forskningsministeriet eller en styrelse herunder. Der skal naturligvis også sikres en armslængde fra ministeriet, og derfor bør ministeren ikke have instruktionsbeføjelse over ombuddene.

På trods af den formelle armslængde er det dog også væsentligt, at ombudsfunktionen har en god adgang til og dialog med institutionen. Det er vigtigt, at ombudsfunktionen har adgang til alt relevant information og kan indgå i en konstruktiv dialog med ledelse og administration om sagsbehandlingspraksis og regler.

Forhold til studievejledning

Det er vigtigt at understrege, at en studenterombudsfunktion skal varetage en helt anden opgave end den eksisterende studievejledning.

Studievejledningen udfører et vigtigt arbejde, men er en integreret del af den pågældende institution, og dermed også underlagt en loyalitetspligt igennem ansættelsesforholdet. Derfor kan studievejledningen ikke komme med det udefrakommende blik og uvildige vurderinger, som efterspørges i form af en studenterombudsfunktion.

Studievejledningen kan vejlede studerende om deres muligheder for at søge dispensation, klage og lignende, og derudover de formelle krav i forbindelse med dette. Studievejledningen kan IKKE juridisk forholde sig til om afgørelser eller praksisser er korrekte eller rimelige, om den studerende har en god eller dårlig sag eller udtale kritik og komme med anbefalinger til mere hensigtsmæssig sagsbehandling og regelforenklning. Det er netop denne funktion, som et studenterombud kan udfylde.

Forhold til retshjælp og studenterorganisationer

Det er ligeledes også vigtigt at understrege, at en studenterombudsfunktion skal varetage en helt anden opgave end de eksisterende tilbud om retshjælp og de studerendes organisationer.

De tilbud om retshjælp der eksisterer i forskellige former mange steder kan være en værdifulde ressource for studerende, der er endt i forskellige juridiske problemstillinger. En retshjælp har dog ikke noget specialiseret kendskab til videregående uddannelse, og har ikke nogen adgang til at have dialog med institutionerne om deres sagsbehandlingspraksis. Derfor vil det typiske være begrænset, hvad en retshjælp kan bidrage med i et komplekst sagsforløb om fx dispensationer eller klager over retlige forhold ud over at vejlede om almindelig klageadgang og evt. åbenlyse retslige mangler i sagsbehandlingen.

Studenterorganisationer kan på et generelt plan advokere for de studerendes rettigheder og generelle forhold over for institutionen, men har sjældent hverken kompetencer eller ressourcer til at engagere sig i enkeltsager.

Vigtigst af alt gælder det for både retshjælp og studenterorganisationer, at de vil engagere sig i sager som repræsentant for den studerende og dermed være part. Derfor kan retshjælp og studenterorganisationer heller ikke dække behovet for uvildige vurderinger og et uafhængigt blik på uddannelsesinstitutionerne.